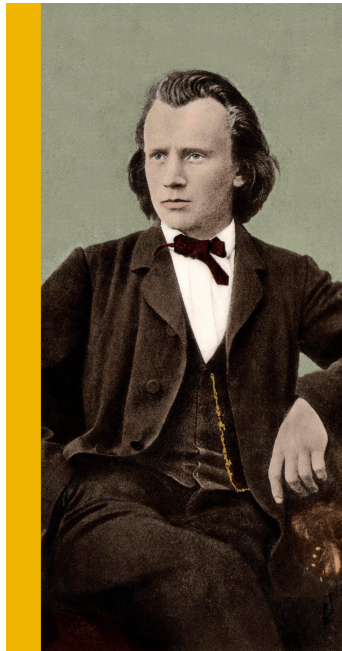

Bijlage bij het hoorcollege *Brahms*

BRAHMS

EEN HOORCOLLEGE OVER
ZIJN LEVEN EN WERK

door Leo Samama

Inhoudsopgave

[Leo Samama](#)

[Studium Generale Universiteit Leiden](#)

College 1

[H1. Brahms: reactionair of progressief?](#)

[H2. De eerste jaren](#)

[H3. Brahms bij de Schumanns](#)

College 2

[H4. Verdieping in de muziek van weleer](#)

[H5. Detmold en Agathe](#)

[H6. Op weg naar Wenen](#)

[H7. Een Requiem voor Schumann en voor zijn moeder](#)

College 3

[H8. Samenvatting en de eerste grote successen](#)

[H9. Brahms vestigt zich definitief in Wenen](#)

[H10. Strijkkwartetten en symfonieën](#)

College 4

[H11. Een gouden herfst](#)

[H12. De Vierde symfonie en het Klarinetkwintet](#)

[Chronologie](#)

[Werken](#)

[Enkele citaten](#)

[Aanbevolen literatuur](#)

[Geciteerde muziekfragmenten](#)

[Colofon](#)

Leo Samama

Leo Samama was als docent verbonden aan de conservatoria van Utrecht, Maastricht en Tilburg en aan de Rijksuniversiteit Utrecht, en schreef voor De Volkskrant, NRC/Handelsblad, de Haagse Post en Luister. Van 1991 was hij twee jaar gedelegeerd artistiek verantwoordelijke (namens het bestuur) bij het Koninklijk Concertgebouworkest, tot 2003 artistiek coördinator van het Residentie Orkest en van 2003 tot 2010 directeur van het Nederlands Kamerkoor.

Samama heeft in tal van besturen zitting genomen, en diverse 'podia' (mede)opgericht, zoals de Nederlandse Strijkkwartet Academie en het internationale platform voor professionele kamerkooren TENSO.

Als auteur schreef hij onder meer *Alphons Diepenbrock, componist van het vocale* (Amsterdam, AUP 2012) en *Nederlandse muziek in de 20ste eeuw* (Amsterdam, AUP 2006), *De zin van muziek* (Amsterdam, AUP 2014), *Het soloconcert* (AUP 2015) en *Het strijkkwartet* (AUP 2018). In 2023 verscheen van hem de Engelstalige uitgave *Alphons Diepenbrock. The Life, Times and Music of a Dutch Romantic Composer* (London, Toccata Press, 2023)

De compositorische werkzaamheden van Leo Samama hebben sinds zijn eerste officiële opus in 1974/75 tot uitvoeringen in binnen- en buitenland, tal van plaat- en cd-producties en een groot aantal opdrachten geleid. Voor zijn verdiensten voor het Nederlandse muziekleven is Leo Samama in juni 2010 benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Bij Home Academy verschenen van hem diverse hoorcolleges: zowel over grote componisten zoals Mozart, Debussy en Wagner als ook meer thematische colleges, zoals over muziekgeschiedenis, het begrijpen van muzikale composities, over renaissancemuziek, opera en het lied. Kijk voor de volledige lijst op [de website van Home Academy](#).

Studium Generale Universiteit Leiden

Deze uitgave is tot stand gekomen in samenwerking met Studium Generale Universiteit Leiden. Studium Generale Universiteit Leiden organiseert lezingen voor studenten en andere belangstellenden van binnen en buiten de universiteit die over de grenzen van hun vakgebied heen willen kijken.

Voor meer informatie, kijk op: <http://www.studiumgenerale.leidenuniv.nl>

Synopsis van het hoorcollege *Brahms*

College 1

H1. Brahms: reactionair of progressief?

Brahms gezien door tijdgenoten en daarna. Was Brahms een reactionair of een progressieve componist? Keek hij nadrukkelijk vooral achterom, naar het verleden, om zichzelf een plek te geven? Was hij louter een cerebrale componist, met een groot vakmanschap, of wist zijn muziek luisteraars ook te beroeren? Een korte verkenning aan de hand van enkele voorbeelden en citaten.

H2. De eerste jaren

Brahms werd al jong opgeleid tot uitvoerend kunstenaar, en gaf als tiener reeds concerten als pianist en als koordirigent. Hij leerde het vak vooral van Eduard Marxsen. Door zijn concerten met de violist Eduard Remenyi komt hij in contact met de muziek van de Roma en de zigeunermuziek in de koffiehuisen. Wat later leerde hij ook de violist Joseph Joachim kennen en in 1853 klopt hij aan bij de familie Schumann in Düsseldorf.

Brahms en Joachim, 1868

H3. Brahms bij de Schumanns

Eenmaal bij de familie Schumann aangekomen, begon Brahms het ene na het andere werk te componeren. De meeste schetsen en zelfs bijna afgeronde werken verdwenen weer in de prullenbak. Want de 'jonge adelaar', zoals Schumann hem noemde, wist zeer goed dat hij het vak nog lang niet zo goed beheerste als illustere voorgangers zoals Bach, Mozart en vooral Beethoven. Bovendien had hij zelf nog geen keuze gemaakt bij wie zich aan te sluiten, bij de grote traditie sedert Bach van de autonome muziek, of bij de nieuwlichters van de Neu-Deutsche Schule, met hun programmuziek. En daartussendoor fungeerde Brahms als oppas, secretaris en vertrouweling voor Clara en Robert Schumann, zeker toen Schumann eenmaal in een inrichting was opgenomen.

College 2

H4. Verdieping in de muziek van weleer

Na de dood van Robert Schumann bleef Brahms nauw verbonden aan de familie Schumann, zowel tot steun van Clara, maar zeker ook omdat hij zelf moeilijk afscheid kon nemen. Clara en Johannes hadden echter wel besloten dat een relatie geen opties was. Brahms was voor Clara Schumann vooral een oudste zoon met wie ze van alles kon bespreken, en Brahms wist dat Clara hem als geen ander met raad en daad, ook ten aanzien van zijn composities, terzijde zou blijven staan. In de jaren na Robert Schumanns dood, ging Brahms zich steeds intensiever verdiepen in de muziek van weleer.

Brahms met verlovingsring en Agathe von Siebold, 1858

H5. Detmold en Agathe

In de herfst van 1857 werd de 24-jarige Brahms met een ruim salaris aangesteld tot pianoleraar en tot dirigent van de plaatselijke koorvereniging, dit in dienst van het hof van Lippe-Detmold. Een jaar later leerde hij in het nabijgelegen Göttingen de jonge zangeres Agathe von Siebold kennen. Kort daarop verloofde Johannes en Agathe zich, maar uiteindelijk besloot Brahms de relatie te verbreken omdat hij vreesde haar en een mogelijk gezin niet te kunnen onderhouden. Het Tweede strijksextet is direct aan deze episode in Brahms' leven verbonden.

H6. Op weg naar Wenen

Begin jaren zestig bezocht Brahms voor het eerst Wenen en in 1863 werd hij aangesteld als dirigent van de Wiener Singakademie. In deze jaren componeerde Brahms meerdere

kamermuziekwerken, zoals de eerste pianokwartetten, waarmee hij veel succes had. Later, in 1869, zou hij zich definitief in Wenen vestigen.

H7. Een Requiem voor Schumann en voor zijn moeder

In 1865 overleed de moeder van Brahms. Het *Deutsches Requiem* dat hij enkele jaren later voltooide wordt in de regel aan die gebeurtenis verbonden, maar het is zeer waarschijnlijk dat de dood van Robert Schumann niet minder belangrijk is geweest voor het ontstaan van deze 'Lutherse' compositie. Met zijn *Deutsches Requiem* brak Brahms alom in Europa door als een van de grote componisten van zijn tijd.

College 3

H8. Samenvatting en de eerste grote successen

Na een korte samenvatting van de voorgaande colleges wordt ingegaan op het succes van Brahms bij een breed publiek, met name met zijn Hongaarse dansen, *Liebeslieder-Walzer* en de *Altrapsodie*. De Hongaarse dansen en de *Liebeslieder-Walzer* behoren tot de populaire huismuziek van de burgerlijke klasse, de koorversie van diezelfde *Liebeslieder-Walzer* en de *Altrapsodie*, in het verlengde van *Ein Deutsches Requiem*, vonden veel enthousiasme in kringen van de vele amateurkooren alom in Midden- en West-Europa.

H9. Brahms vestigt zich definitief in Wenen

In 1869 vestigde Brahms zich in Wenen en vanaf 1871 huurde hij een appartement in de Karls-gasse waar hij tot zijn dood bleef wonen. Een jaar later werd hij benoemd tot muziekdirecteur, dus dirigent, van het orkest van de befaamde Gesellschaft der Musikfreunde in Wenen. Drie jaar later, echter, vertrok hij daar weer om vrij te componeren. Met name op het terrein van twee genres had hij nog niets voltooid: het strijkkwartet en de symfonie.

H10. Strijkkwartetten en symfonieën

In 1870 schreef Brahms nog aan zijn vriend, de dirigent Hermann Levi: "Ik zal nooit een symfonie componeren. Je begrijpt niet, hoe het mij te moede is, als je voortdurend zo'n reus achter je hoort marcheren." Pas zes jaar later verscheen de *Eerste symfonie*... angst voor Beethoven!

Iets eerder, in 1873, lukte het Brahms na jaren schetsen, vernietigen en weer schetsen, ook twee strijkkwartetten af te ronden, opus 51. En op de *Eerste symfonie* volgde spoedig een *Tweede* en in 1883 en 1884 een *Derde* en *Vierde symfonie*.

College 4

H11. Een gouden herfst

Rond 1880 was Brahms de belangrijkste componist in de Duitse muziek sinds Beethoven met uitzondering van hooguit Richard Wagner. De laatste vijftien jaren van zijn leven worden wel zijn Gouden Herfst genoemd. Enerzijds werd hij omringd door drie belangrijke vrienden, Clara Schumann, Joseph Joachim en sedert kort ook Elisabeth von Herzogenberg, plus enkele wetenschappelijke vrienden en diverse musici met wie hij graag verkeerde. Anderzijds ontvielen hem na 1890 juist steeds meer van die vrienden.

Na 1891 lijkt Brahms zelfs met pensioen te willen gaan. Maar een nieuwe vriend, de klarinettist Richard Mühlfeld keerde het tij. En als bij toverslag ontstonden nog een aantal bijzondere composities, niet in de laatste plaats met een belangrijke rol voor de klarinet, zoals het *Klarinetkwintet*. Maar tegelijk sloop in enkele van zijn werken ook de dood, 'O Tod', zowel 'bitter' als 'weldadig', zoals in de *Ernste Gesänge*, opus 121.

Richard Mühlfeld en Johannes Brahms

H12. De Vierde symfonie en het Klarinetkwintet

De triomfen werden voortgezet met het *Vioolconcert* en het *Tweede pianoconcert*. Inmiddels werd al veel over Brahms geschreven en verschenen de eerste monografieën over hem. Daarna worden met de *Vierde symfonie* en het *Klarinetkwintet* dit hoorcollege afgerond.

De *Vierde symfonie* in het licht van de traditie, maar van voor Brahms belangrijke muzikale symbolen die met de dood zijn verbonden, en het *Klarinetkwintet* zeker ook vanwege de verwijzingen naar de 'Tzigane'-muziek die hij al sinds zijn jonge jaren met zich meedroeg.

Brahms in de tuin bij Johann Strauss jr., 1894

Chronologie (selectie)

1833	7 mei, Brahms wordt in Hamburg geboren als zoon van Johann Jakob Brahms en Christiana Nissen.
1840	Brahms begint muziek te studeren bij Otto Cossel en twee jaar later bij Eduard

	Marxsen.
1847	Brahms wordt naar het platteland (Winsen) gestuurd. Daar dirigeert hij het plaatselijke mannenkoor en ontdekt de grote literatuur.
1848	21 september, Brahms geeft zijn eerste concert als pianist met onder meer werk van Bach.
1849	14 april, Brahms geeft zijn tweede concert: hij speelt de Pianosonate opus 53 (Waldstein) van Beethoven en eigen variaties.
1853	Brahms ontmoet in juni Liszt in Weimar.
30-09-1853	Brahms ontmoet Robert en Clara Schumann in Düsseldorf.
28-10-1853	Schumann publiceert een lovend artikel over Brahms in de "Neue Zeitschrift für Musik".
1854	4 maart, Schumann springt in de Rijn en wordt in een inrichting in Endenich (bij Bonn) opgenomen.
1856	29 juli, Robert Schumann sterft.
1857	Brahms wordt aangesteld als pianist, kamermusicus en koorleider aan het kleine vorstelijke hof van Detmold.
1858	juli, Brahms ontmoet Agathe von Siebold in Göttingen
1859	Eerste pianoconcert wordt in Hannover en Leipzig ten doop gehouden
1862	september, eerste bezoek aan Wenen
1863	15 november, eerste concert van Brahms als dirigent van de Wiener Singakademie met de cantate <i>Ich hatte viel Bekümmernis</i> van Bach en het <i>Requiem voor Mignon</i> van Schumann.
1865	31 januari, Brahms' moeder overlijdt.
1868	10 april, Eerste uitvoering van het <i>Deutsches Requiem</i> onder leiding van Brahms in Bremen.
1872	11 februari, Brahms' vader sterft aan leverkanker in Hamburg.
1872	Brahms aanvaardt de functie van dirigent van de Gesellschaft der Musikfreunde in Wenen.
1875	18 april, Brahms neemt ontslag als dirigent van de Gesellschaft der Musikfreunde.
1877	Brahms ontvangt eredoctoraat van de Universiteit in Cambridge en in 1879 in Breslau.
1889	23 mei, Brahms verneemt dat hij ereburger wordt van zijn geboortestad Hamburg.
1891	Brahms ontmoet de klarinettist Mühlfeld.
1896	20 mei, Clara Schumann overlijdt
1897	3 april, Johannes Brahms sterft aan leverkanker in Wenen.

Werken (selectie)

Kamermuziek:

Pianosonates, op.1 (1853), op.2 (1952) en op.5 (1853)
 Vioolsonates, op.78 (1879), op.100 (1886) en op.108 (1888)
 FAE-Sonate (samen met Schumann en Dietrich) (1853)
 Klarinetsonates (tevens op altviool te spelen), op.120:1 en 2 (1894)
 Cellosonates, op.38 (1865) en op.99 (1886)
 Pianotrio's, op.8 (1854/1889), op.87 (1882), op.101 (1886)
 Hoorntrio, op.40 (1865)
 Klarinettrio, op.114 (1891)
 Strijkkwartetten, op. 51:1 en 2 (1873), op. 67 (1876)
 Pianokwartetten, op. 25 (1861), op. 26 (1862) en op. 60 (1875)

Pianokwintet, op. 34 (1864)
Klarinetkwintet, op. 115 (1891)
Strijkkwintetten, op. 88 (1882) en op. 111 (1890)
Strijksextetten, op. 18 (1860) en op. 36 (1865)
Meerdere bundels met Intermezzi, Rapsodieën, Fantasieën en andere korte pianowerken
Variaties voor piano, w.o. de Händelvariaties, op. 24 (1861)
Hongaarse dansen (vier bundels)

Orkestwerken:

Serenades, op. 11 (1857/58), op. 16 (1858/59)
Pianoconcerten, op. 15 (1854/59) en op. 83 (1881)
Vioolconcert, op. 77 (1878)
Concert voor viool en cello, opus 102 (1887)
Symfonieën, op. 68 (1862/76), op. 73 (1877), op. 90 (1883), op. 98 (1884)
Haydnvariaties, op. 56a (1873)
Akademische Festouverture, op. 80 (1880)
Tragische Ouverture, op. 81 (1880)

Vocale muziek:

Enkele tientallen liedbundels
Liebeslieder Walzer, op. 52 (1869)
Koorwerken a cappella en met piano
Deutsches Requiem, op. 45 (1865/68)
Altrapsodie, op. 53 (1869)
Triumphlied, op. 55 (1871)

Aanvullende literatuur (selectie)

Latham, Peter, *Brahms, in: The Master Musicians*, London 1948, r. 1970

Geiringer, Karl, *Brahms: His Life and Work*, 1982

Neunzig, Hans A., *Johannes Brahms* (vertl. Oscar van den Wijngaard), Amsterdam 1991

Avins, Styra, *Johannes Brahms, Life and Letters*, Oxford, 1997

Floros, Constantin, *Johannes Brahms, "Frei, aber einsam": Ein Leben für eine poetische Musik* (Engelse versie: *Johannes Brahms, "Free but Alone": A Life for a Poetic Music*, 2010)

Musgrave, Michael (ed), *The Cambridge Companion to Brahms*, 1999

Swafford, Jan, *Johannes Brahms: A Biography*, 1999 (2012).

Velzen, Joop van, *Clara Schumann en Johannes Brahms*, Uitgeverij Boekscout, 2011

Enkele citaten

Robert Schumann in *Neue Bahnen* over Johannes Brahms, in het *Neue Zeitschrift für Musik*, 28 oktober 1853:

"[...] hij is gekomen, een jongeling, bij wiens wieg gratiën en helden de wacht hielden. Hij heet Johannes Brahms, kwam uit Hamburg, waar hij in donkere stilte werkte, maar door een voortreffelijke en enthousiaste leraar was geschoold in de moeilijkste regels van de kunst, en kort daarvoor aan mij was aanbevolen door een gerespecteerde bekende meester. Hij droeg, ook uiterlijk, alle tekenen die ons aankondigen: dit is een geroepene. Zittend aan de piano begon hij wonderbaarlijke regionen te onthullen. We werden meegevoerd in steeds betoverender cirkels. Daarbij kwam een heel geniaal spel, dat van de piano een orkest van klaaglijke en luid juichende stemmen maakte. Het waren sonates, meer verholde symfonieën, liederen waarvan je de poëzie zou begrijpen zonder de woorden te kennen, hoewel er een diepe zangmelodie doorheen loopt, afzonderlijke pianostukken, deels demonisch van aard en van de meest gracieuze vorm, dan sonates voor viool en piano, – kwartetten voor strijkinstrumenten, – en elk zo verschillend van elkaar dat ze uit verschillende bronnen leken te stromen. En dan leek het alsof hij ze allemaal samenbracht, als een stromende rivier, als een waterval, met een vredige regenboog boven de neerstortende golven, omringd door vlinders en begeleid door nachtegaalstemmen."

Richard Hol in *Mannen van beteekenis in onze dagen* (1880):

"Indien het waar is, dat de persoonlijkheid van den kunstenaar zich in het kunstwerk weerspiegelt; indien men daarin den geheelen mensch kan herkennen, dan is 't voor hen, die het geluk hadden Brahms in zijn edele en beminnenswaardige hoedanigheden te leeren waardeeren en dat geluk hadden we in Utrecht herhaalde malen, door zijne vriendschapsbetrekking tot eene familie, waar de kunst in de hoogste opvatting van het woord beoefend wordt niet dan natuurlijk, dat al zijne werken den stempel dragen zijner persoonlijkheid, daar zij degelijk en edel van gehalte en meesterlijk van vorm zijn."

Friedrich Nietzsche in het tweede nawoord in *Der Fall Wagner* (1888) over Brahms:

"Hij heeft de melancholie van het onvermogen; hij creëert niet uit overvloed, hij dorst naar overvloed. Als we buiten beschouwing laten wat hij imiteert, wat hij leent van grote oude of exotisch-moderne stijlen - hij is een meester in het kopiëren –, dan blijft als meest eigene het verlangen over. (...) Brahms is ontroerend zolang hij heimelijk dweept of om zichzelf treurt - hierin is hij "modern" -; hij wordt echter kil, hij kan ons niet langer boeien, zodra hij de klassieken erft (...)".

Hugo Wolf in het *Wiener Salonblatt* van 24 Januari 1886:

"Opvallend is de kreeftengang in het werk van Brahms. Hoewel dit nooit boven het niveau van middelmatig is uitgestegen, komt de leegheid, holheid en lafheid die in de E-mineur symfonie [de Vierde symfonie, LS] heerst in geen enkel ander werk van Brahms op zo'n beangstigende manier naar voren. De kunst om zonder ideeën te componeren heeft in Brahms beslist zijn waardigste vertegenwoordiger gevonden. "

Alphons Diepenbrock in een onvoltooide recensie, april 1898:

"[...] Het is mij, ondanks een groote bewondering voor enkele werken van Brahms - als zijn Tweede Symphonie en enkele zijner liederen, - nimmer gelukt, in hem meer te zien dan de herfst van het jaar, welks lente Schubert en welks zomer Beethoven heette, een stil, ietwat treurig einde, maar ook niet al te treurig; daartoe droeg Brahms te veel de elementen van het verval in zich. Want ook als hij treurde over Beethoven, Mozart - en een groot deel van zijn werk resumeert zich in de gedachte: "Auch das Schöne muss sterben"-, wordt het treuren zelve hem tot een liefelijk en bekoorlijk klankenspel; hij weet dat het Schoone vergaat, misschien is wel de vergankelijkheid voor hem het eerste kenmerk, niet slechts der schoonheid, maar van alles wat bestaat."

Arnold Schönberg in 1933 in een brief aan de dirigent Hans Rosbaud:

"Zou u geïnteresseerd zijn in een lezing over Brahms? Ik denk dat ik iets over dat onderwerp te zeggen heb dat ik alleen kan zeggen. Zeker, mijn tijdgenoten en degenen die ouder zijn dan ik,

hebben het tijdperk van Brahms - de Brahmszeit - meegemaakt, maar zij zijn niet Modern. En de jongere Brahmsianen kennen de Brahms-traditie niet meer uit eigen ervaring en zijn ook voor het grootste deel 'reactionair'. Maar: Ik denk aan de compositie-theorie, anekdotes!"

Geciteerde muziekfragmenten

College 1

- Brahms – Eerste symfonie, opus 68
London Classical Players o.l.v. Roger Norrington, Warner Classics
- Bach – Matthäus Passion
Concertgebouworkest, Toonkunstkoor Amsterdam o.l.v. Willem Mengelberg, Naxos
- Beethoven – Negende symfonie
Chamber Orchestra of Europe o.l.v. Nikolaus Harnoncourt, Warner Classics
- Brahms – Des Postillons Morgenlied
Beiers Radiokoor o.l.v. Peter Dijkstra, BR-Klassik
- G.W. Marx – Souvenir de la Russie
Alfons en Aloys Kontarsky, piano, Deutsche Grammophon
- Brahms – Scherzo opus 4
Stephen Kovacevich, Decca
- Brahms – Eerste pianosonate, opus 1
Anatol Ugorski, Deutsche Grammophon
- Beethoven – Hammerklaviersonate, opus 106
Igor Levit, Sony Classical
- Brahms – Pianotrio nr.1, opus 8 (eerste versie)
Altenberg Trio Wien, Challenge Classics
- Brahms – Derde pianosonate, opus 5
Wilhelm Kempff, Deutsche Grammophon
- Brahms – Eerste pianoconcert, opus 15
Igor Levitt en de Wiener Philharmoniker o.l.v. Christian Thielemann, Sony Classical

College 2

- Brahms – Eerste Serenade, opus 11 (eerste versie)
Linos Ensemble, Capriccio
- Brahms – Ein Sonnet, opus 14:4
Lenneke Ruiten, Hans Adolfsen, Briljant Classics
- Brahms – Eerste pianosonate, opus 1
Anatol Ugorski, piano, Deutsche Grammophon
- Brahms – Tweede strijksextet, opus 36
Belcea Quartet, Tabea Zimmermann, Jean-Guihen Queyras, Alpha Classics
- Brahms – Wehe, so willst du mich wieder, opus 32:5
Dietrich Fischer-Dieskau, Daniel Barenboim, Deutsche Grammophon
- Brahms – Eerste pianokwartet, opus 25
The Primrose Piano Quartet, Meridian Records
- Brahms – Strijkkwintet, opus 34 (reconstructie A. Karttunen)
Krysia Osostowicz, Richard Lester, Zebra Trio, Toccata Classics
- Brahms – Sonate voor twee piano's, opus 34a
Emanuel Axm, Yefim Bronfman, Sony Classical
- Brahms – Pianokwintet opus 34
Akiko Yamamoto, Quatuor Ébène, Warner Classics
- Brahms – Ein Deutsches Requiem, Denn alles ist Fleisch

Genia Kühlmeier, Arnold Schönberg Chor, Wiener Philharmoniker o.l.v. Nikolaus Harnoncourt, RCA Red Seal
Schütz – Psalm 84, Wie lieblich sind deine Wohnungen
Sächsisches Vokalensemble, TACET

College 3

Brahms – Hongaarse dans nr.1
Tal & Groethuysen, Sony Classical
Brahms – Liebeslieder-Walzer, nr.1
Chamber Choir of Europe o.l.v Nicol Matt, Brilliant Classics
Brahms – Altrapsodie, opus 53
Marjana Lipovsek, Ernst Senff Chor en Berliner Philharmoniker o.l.v. Claudio Abbado, Deutsche Grammophon
Brahms – Triumphlied, opus 55
Praags Philharmonisch Koor, Tsjechische Philharmonie o.l.v. Giuseppe Sinopoli, Deutsche Grammophon
Brahms – Lerchengesang, opus 70:2
Juliane Banse, Helmut Deutsch, CPO
Brahms – Eerste strijkkwartet, opus 51:1
Emerson Quartet, Deutsche Grammophon
Brahms – Tweede strijkkwartet, opus 51:2
Emerson Quartet, Deutsche Grammophon
Brahms – Tweede symfonie, opus 73,
Chamber Orchestra of Europe o.l.v. Yannick Nézet-Séguin, Deutsche Grammophon
Brahms – Derde symfonie, opus 90
London Classical Players o.l.v. Roger Norrington, Warner Classics

College 4

Brahms – Tweede strijkkwintet, opus 111
Hagen Quartet, Gérard Caussé, Deutsche Grammophon
Brahms – Der Tod, das ist die kühle Nacht, opus 91:1
Matthias Goerne, Christoph Eschenbach, Harmonia Mundi
Brahms – Vioolconcert, opus 77
Gidon Kremer, Koninklijk Concertgebouworkest o.l.v. Nikolaus Harnoncourt, Warner Classics
Brahms – Tweede pianoconcert, opus 83
Igor Levitt en de Wiener Philharmoniker o.l.v. Christian Thiele-mann, Sony Classical
Brahms – Immer leiser wird mein Schlummer, opus 105:2
Elly Ameling, Dalton Baldwin, Decca
Haydn – Pianosonate in c-kl.t., Hob.XVI:20
Kristian Bezuidenhout, Harmonia Mundi
Brahms – Vierde symfonie, opus 98
Berliner Philharmoniker o.l.v. Nikolaus Harnoncourt, Warner Classics
Brahms – Klarinetkwintet, opus 115
Karl Leister, Amadeus Quartet, Deutsche Grammophon

Colofon

Home Academy geeft hoorcolleges uit voor thuis en onderweg. Direct te downloaden of onbeperkt te streamen in de Home Academy Club. Interessante onderwerpen, van geschiedenis tot natuurwetenschappen, voorgedragen door boeiende sprekers. Zo kan je kennis opdoen in de auto, in de trein, op de fiets of thuis op de bank. Download de Home Academy app voor het beluisteren van onze hoorcolleges op een mobiel of tablet.

Kijk verder op www.home-academy.nl

Uitgave	Home Academy Publishers Middelblok 81 2831 BK Gouderak Tel: 0182 – 370001 E-mail: info@home-academy.nl
----------------	--

Opname	Studium Generale Universiteit Leiden (Leiden, najaar 2024)
Stem Inleiding	F.C. van Nispen tot Sevenaer
Muziek Intro	Cok Verweij
Mastering	Frits de Bruijn
Vormgeving	Floor Plikaar

© Hoorcollege Copyright 2026 Home Academy Publishers B.V.
ISBN 978 90 8530 292 6
NUR 661, 77, 78

Alle rechten voorbehouden. Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, uitgeleend, verhuurd, uitgezonden, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door (foto)kopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaand schriftelijk toestemming van de uitgever.